

مطالعه تطبیقی ارزیابی کیفیت برنامه درسی آموزش عالی A Comparative Study of Assessing the Quality of Higher Education Curriculum

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۱۱/۲۵، تاریخ ارزیابی: ۱۳۹۳/۲/۱۳، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۵/۱۵

Somayeh Ghorbani, Dr.Mohammad Reza
Nili, Samira Delbari

Abstract: The higher education perspective has changed dramatically in recent decades as well as its content and curriculum standards have also been changed. Curriculum and assessment associated with it are considered as the heart of educational systems around the world. The aim of this study was to evaluate the quality of the curriculum in a comparative study. In this study, the analytical method and for this purpose the views of experts, books, records, studies and research on how to assess the quality of the academic curriculum have been studied and analyzed in South Africa, Australia, Finland, the UK and the Nordic countries (Denmark, Iceland, Norway and Sweden) and Iran. The results show that the objectives of the curriculum of Iran have many similarities to those of the countries studied, including the training of skilled workers for the job market, elite, creative and innovative student development and the ability to analyze issues, critical thinking, quality assurance and so on. Generally all higher education curricula have an overall goal of becoming young people to a valuable element in society. Therefore, experiences and ideas have been challenged discussed in this field through useful teachings related to the quality of higher education curricula have been extracted and in light of it curriculum will be improved.

Keywords: Comparative Analysis, Evaluation, Higher Education, Quality, Curriculum

سمیه قربانی^۱، دکتر محمدرضا نیلی^۲ و سمیرا دلبری^۳

چکیده: چشم انداز آموزش عالی به طور چشم‌گیری در دهه‌های اخیر تغییر یافته و به موازات آن محتوا و استانداردهای برنامه درسی نیز دستخوش تغییراتی گردیده است. برنامه درسی و ارزیابی‌های مرتبط با آن به عنوان قلب نظام‌های آموزشی در سراسر جهان به شمار می‌روند. هدف این مطالعه ارزیابی کیفیت برنامه درسی به صورت مطالعه تطبیقی می‌باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع تحلیلی بوده و برای این منظور دیدگاه‌های صاحب‌نظران، کتب، پیشینه مطالعاتی و تحقیقات انجام شده پیرامون شیوه ارزیابی کیفیت برنامه‌های درسی دانشگاهی در کشورهای افریقای جنوبی، استرالیا، فنلاند، انگلستان و کشورهای اروپای شمالی (دانمارک، ایسلند، نروژ و سوئد) و ایران مورد مطالعه و بررسی و تحلیل قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد هدف‌های برنامه درسی آموزش عالی در ایران با برنامه درسی کشورهای مورد مطالعه دارای تشابهات بسیاری می‌باشد از جمله: از نظر تربیت نیروی متخصص و ماهر برای جذب بازار کار، نخبه پروری، پرورش دانشجویان خلاق و نوآور و توانایی تحلیل مسائل، داشتن تفکر انتقادی، تضمین کیفیت و... می‌باشد به طور کلی همه برنامه‌های درسی آموزش عالی یک هدف کلی دارند و آن تبدیل کردن جوانان به عنصر ارزشمند در جامعه می‌باشد. برنامه درسی تمام کشورها بدنبال یک هدف کلی است و آن عبارت از تبدیل کردن جوانان به عنوان عضو ارزشمند جامعه می‌باشد. به همین منظور می‌توان تجربیات و ایده‌های مطرح شده در این زمینه را به چالش کشیده و درباره آنها به بحث پرداخت تا به واسطه آنها بتوان آموزه‌های مفید مربوط به کیفیت برنامه‌های درسی در آموزش عالی را استخراج نموده و در پرتو آن برنامه‌های درسی را بهبود بخشید.

کلمات کلیدی: بررسی تطبیقی، ارزیابی، آموزش عالی، کیفیت، برنامه درسی.

۱- دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه اصفهان. Email: ghorbani_s_52@yahoo.com

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، Email: nilli.a@edu.ac.irl

۳- دانشجوی دکتری مدیریت آموزش دانشگاه اصفهان، Email: delbari.samira@yahoo.com

مقدمه

آموزش عالی، نهادی مدرن و مکمل آموزش‌های متوسطه و ابتدایی و دو کارکرد اصلی آن، پژوهش و آموزش است. این نهاد، فرایندهای فهم و درک سازمان یافته افراد، نهادها، گروه‌ها، طبقات، قشرها و سازمان‌ها را در جامعه‌ی نوین شکل می‌دهد و سرمایه‌ی معرفتی و علمی این جامعه را به عنوان دست‌مایه‌ی برای ادامه‌ی حیات و پیشرفت زندگی فردی و اجتماعی، ایجاد می‌کند. نهاد آموزش عالی، ویژگی‌ها، ساختار، کارکردها، فرایندها و رویه‌هایی دارد که باید با فراهم شدن لوازم آن محقق شود. اینکه این تحقق چه ظرفیت‌ها و امکانات و قابلیت‌هایی لازم دارد، در درجه‌ی اول اهمیت است (قدیمی، ۱۳۹۲).

در دهه‌های اخیر، نظام آموزش عالی به علت مواجهه با رشد فرایند فناوری، تغییرات وسیع اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و تأمین نیازهای جامعه با موضوعات اساسی روبرو شده است، لذا از وظایف مهم مجموعه آموزش عالی، پرورش نیروی انسانی کارآمد برای اشتغال در بخش‌های گوناگون و مورد نیاز جامعه است و هدف اصلی و نهایی دانشکده‌ها تولید دانش، تأمین نیازهای جامعه، تربیت متخصصان و ارائه راهکار برای حل معضلات اجتماعی در همه زمینه‌هاست (شریف زاده، ۱۳۹۰).

مؤسسات آموزش عالی پی برده اند که بقایشان در بلند مدت، وابسته به این است که خدماتی با کیفیت ارائه دهند (آلی و آکپوی^۱، ۲۰۰۱؛ کانجی و همکاران^۲، ۱۹۹۹). امروزه دانشجویان زیادی در دانشگاهها و دانشکده‌های سراسر جهان مشغول به تحصیل می باشند، که اگر آنها مهارت‌های لازم را کسب کنند می توانند به رشد و توسعه بیشتر جامعه کمک کنند. آموزش عالی علاوه بر این نقش بسیار کلیدی برای جهت دهی به این روند خواهد داشت و فارغ التحصیلان دانشگاهها و دانشکده‌ها را افرادی با مهارت، باسابقه، دانش آموخته و دارای عادت‌های ذهنی ای می کند که برای رویارویی با چالش‌های ظهور یافته به وسیله تغییرات موقعیتی آمادگی لازم را داشته باشند (اسوارزو و سترهدجن^۳، ۲۰۰۷).

چشم انداز آموزش عالی به طور چشم گیری در دهه ی اخیر تغییر یافته و به موازات آن محتوا و استانداردهای برنامه درسی نیز دستخوش تغییراتی گردیده است. برنامه درسی و ارزیابی‌های مرتبط با آن به عنوان قلب نظام‌های آموزشی در سراسر جهان به شمار می روند. برنامه درسی جوهره هر نوع آموزش است که با ترکیب روش‌های مؤثر تدریس، کار آمدی و اثربخشی نظام آموزشی را تضمین می کند. از این رو، تعیین ساختار بهینه نظام برنامه ریزی

1 - Alay & Akpoy

2- Kanji & et all

3 - Schwarz & Westerheijden

درسی و انتخاب و سازماندهی محتوا، از جمله دل مشغولی‌های سیاست‌گذاران نظام‌های آموزشی بوده است. این مهم در آموزش عالی اهمیت مضاعف می‌یابد، زیرا برنامه درسی در آموزش عالی ابزار علمی و اجتماعی نیرومندی است که ضمن ترسیم چگونگی و حدود انتقال دانش و مهارت‌ها، یک تجربه وسیع علمی برای دانشجویان محسوب می‌شود (سرمد و وزیر، ۱۳۷۷). برنامه درسی در آموزش عالی به عنوان انتقال‌دهنده اطلاعات و فراهم‌کننده زمینه برای تولید دانش و کسب مهارت‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. لذا کیفیت در همه اجزای فعالیت‌های آن باید عینیت یابد.

کیفیت در آموزش عالی

کیفیت مهمترین عامل در رقابت‌های جهان امروزی است. تشدید رقابت‌های جهانی و افزایش تقاضا برای کیفیت بهتر، از طرف نظام‌های آموزشی، باعث شده است که مؤسسات آموزشی بیش از قبل مجبور شوند به مسئله کیفیت و ارائه خدمات آموزشی مناسب و با کیفیت بپردازند. بازده‌های آموزشی به جهت ناملموس بودن اندازه‌گیری آن، دشوار هستند. بخاطر اینکه پیامدهای آموزشی از جمله دانش‌ها، نگرش‌ها در افراد مختلف به جهت شخصیت‌های متفاوت، به گونه‌ای متفاوت منعکس می‌شود (کانجی، ۱۹۹۹).

اگرچه تعداد زیادی از کتاب‌های منتشر شده و مقالات مجلات به بحث کیفیت می‌پردازند و این مباحث از قبل از دهه ۱۹۸۰ تاکنون ادامه داشته است. اما مفهوم کیفیت در بسیاری از دانشگاه‌ها غلط جلوه داده شده یا غلط فهمیده شده است (دهرتی، ۲۰۰۸).

بنابراین تعریف واحد و یکسانی درباره کیفیت و کاربرد آن در آموزش عالی وجود ندارد (میشل، ۱۹۹۸). کیفیت در آموزش عالی مفهوم چندان ساده‌ای نیست. و ممکن است به دیدگاه‌های دینفعان بویژه، اهداف جزئی و کلی مربوطه و چشم‌انداز مؤسسات وابسته باشد.

از این رو می‌توان کیفیت در آموزش عالی را به صورت یک مفهومی که انعطاف‌پذیری بالایی دارد و مناسب با شرایط در حال تغییر است تعریف و مورد استفاده قرار داد. بنابراین عناصری که کیفیت کارکرد یک دانشگاه را مشخص می‌کنند شامل استانداردهای نظری بالا، تغییر دانشجویان (از نظر دانش، قابلیت کار و مهارت‌های زندگی) و رضایت مشتریان (دریافت‌کنندگان خدمات آموزشی) می‌باشد. (دهرتی، ۲۰۰۸) بحث‌های بسیار جالبی درباره معنی کیفیت در آموزش و انعکاس این موضوع در ۳۰ سال گذشته دارد. در واقع تعداد زیادی از

- 1-Kanji
- 2-Doherty
- 3-Micheal

مطالعه تطبیقی ارزیابی کیفیت برنامه درسی آموزش عالی

تعریف‌های معاصر از کیفیت با این ایده سازگاری دارد که کیفیت، شدت و میزان برآورده شدن انتظارات نظام آموزشی و دانشجویان است (پارسرمن^۱ و همکاران، ۱۹۹۸). بر همین اساس بررسی کیفیت به شدت با موضوع رضایت مشتریان احتمالی مرتبط است. تعاریف متعددی در ارتباط با کیفیت در آموزش عالی وجود دارد، که براساس دیدگاه‌های مختلف می باشد، شامل استثنایی و فوق العاده بودن، بی عیب و نقص و مناسب با هدف بودن، ارزش پولی داشتن، میزانی که مجموعه اهداف برآورده شده است (هاروی و گرین^۲ ۱۹۹۳؛ ورجین استاین^۳، ۱۹۹۲). کیفیت آموزشی، کیفیت به معنای انطباق و تناسب ویژگی‌ها با نیازها است (سینک، ۱۹۸۵).^۴ که می توان آن را در رابطه با ویژگی‌هایی از برون دادهای آموزشی، پیشرفت تحصیلی فراگیران در قالب ضوابط برنامه درسی، میزان موفقیت نظام آموزشی در دستیابی به اهداف و میزان تناسب آنچه که در تدریس آموخته می شود با نیازهای حال و آینده فراگیران، با توجه به شرایط خاص آنان و چشم انداز آینده توصیف کرد (مورگان و هاگتن^۵، ۲۰۱۱).

ارزیابی کیفیت برنامه درسی

مروری بر سیر برنامه ریزی درسی در نظام آموزش عالی کشورها نشان می دهد که در پی تغییرات اجتماعی، تغییر در برنامه درسی دانشگاهها پدیده ای مستمر و در عین حال ضروری بوده است (نصر و همکاران، ۱۳۹۰). به طور گسترده اذعان شده که ارزیابی برنامه درسی و دانش در آموزش عالی (HE)، قابلیت بررسی را دارند (جیمز^۶، ۲۰۱۴). از عوامل مؤثر در توسعه نظام آموزشی عالی و بهبود کیفیت آن، ارزیابی کیفیت برنامه درسی است.

موضوع تعیین کیفیت یکی از موضوعات کلیدی در بحث‌های سیاسی معاصر بین المللی و در سطوح مؤسسات می باشد. برنامه ریزی، هسته اصلی تمام برنامه‌ها و محور همه فعالیت‌های آموزشی است و می توان از آن به عنوان قلب تپنده نظام تربیتی یاد کرد، نقش برنامه درسی در آموزش عالی فراهم کردن تجربیاتی است جهت توسعه صلاحیت‌ها و مهارت‌های لازم در دانشجویان تا بتوانند مسائل را تشخیص داده و برای آنها راه حل پیدا کنند (علیاری و همکاران، ۱۳۹۱). ارزیابی برنامه درسی سازوکاری است که اصلاح مدام روش‌ها را در آموزش عالی تضمین می‌کند. این فرایند شامل بررسی و مطالعه ارزش و شایستگی عناصر و جنبه‌های خاص برنامه

1 -Parsarman & et all

2 -Harvey & Geren

3 - Vroeijerstijn

4 -Singh

5 - Morgan & Houghtoun

6 -James

درسی و هم شامل کل برنامه درسی می شود. ارزیابی برنامه درسی به منظور تعیین میزان کیفیت، عبارت است از فرایند تعیین، تهیه و گردآوری اطلاعات با هدف متفاوت درباره میزان عملکرد عوامل و عناصر موجود در برنامه درسی، که برای تصمیم گیری در جهت بهبود فرایند یادگیری و یاددهی مؤثر واقع می شوند (مهدی زاده و شفعی، ۱۳۸۸)

پیل^۱ (۲۰۰۴) در بحث از پیامدهای یادگیری و برنامه‌های درسی، چندین مورد را در ارتباط با ارزیابی کیفیت برنامه درسی مطرح کرده است: ۱- برنامه همتراز با چهارچوب‌های استاندارد شده باشد. ۲- برنامه براساس بازده‌های یادگیرنده محور باشد. ۳- بازده یادگیری به طور مناسبی تدوین شده و سبک‌ها و نیازهای یادگیری دانشجویان در نظر گرفته شده باشد. ۴- برنامه همه حیطه‌ها و جنبه‌های لازم برای یادگیری را لحاظ نموده باشد از جمله؛ حیطه‌های شناختی، اجتماعی، عاطفی و... ۵- برنامه از ارزیابی محتوا و انتخاب روش‌های آموزش توسط دانشجویان، حمایت کنند (هایوآ، ۲۰۰۳)

روش تحقیق

روش تحقیق به کار رفته در این پژوهش از نوع توصیفی^۲ تحلیلی می باشد. به همین منظور اطلاعات از طریق موتورهای جستجوگر گوگل اسکولار، فاین‌دآرتیکل، منابع چاپی کتابخانه ای، بررسی کتب و پیشینه مطالعاتی و تحقیقات انجام شده پیرامون کیفیت برنامه‌های درسی آموزش عالی به لحاظ عنصر هدف در کشورهای اروپای شمالی (دانمارک، نروژ، سوئد، فنلاند، ایسلند) و کشورهای (انگلستان، استرالیا، آفریقای جنوبی) گردآوری شد و در ادامه به بررسی و مقایسه اطلاعات بدست آمده درباره اهداف و کیفیت برنامه درسی آموزش عالی کشورهای ذکر شده پرداخته شد.

برنامه درسی آموزش عالی ایران: مثال جامع علوم انسانی

رشد روزافزون پیشرفت‌های علمی در جهان امروز همراه با تحولات شگرف صورت گرفته در آن، ضرورت توجه به برنامه ریزی دقیق، اساسی و منطبق با واقعیت‌های موجود و سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران را بیش از پیش روشن ساخته است. در افق بلند این چشم انداز، جامعه ایرانی دارای ویژگی‌هایی است که بخش مهمی از آن، در قلمرو سیاست وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دارد. هدف از تدوین آیین نامه، تنظیم امور آموزش دانشگاهی برای

1 -Pill

2 -Huy

مطالعه تطبیقی ارزیابی کیفیت برنامه درسی آموزش عالی

تربیت نیروی انسانی متعهد، متخصص و متناسب با نیازهای جامعه و ایجاد هماهنگی در فعالیتهای آموزشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور، استفاده بهینه از ظرفیتهای موجود در جهت ارتقای سطح کیفی آموزش دانشجویان است (سند پنجم برنامه توسعه کشور).

از جمله اهداف سند برنامه درسی ملی آموزش عالی عبارتند از: هدایت تحصیلی بر اساس علایق و ویژگیهای دانشجویان، توسعه حرفه‌ای و سرمایه انسانی مورد نیاز کشور، بسترسازی و ایجاد انگیزه لازم برای ورود دانشجویان مستعد به رشته‌های علوم انسانی، برنامه‌ریزی برای برقراری توازن بین تعداد دانشجویان در رشته‌های مختلف تحصیلی متناسب با نیازهای جامعه به تدریج و در طول برنامه و برقراری توازن تا پایان برنامه، بسترسازی مناسب برای کسب حداقل یک شایستگی و مهارت با توجه به نیاز بازار کار تا پایان دوره تحصیلی، استقرار نظام تضمین کیفیت جهت پایش، ارزشیابی، اصلاح و افزایش بهره‌وری، سنجش و ارتقاء صلاحیتهای حرفه‌ای نیروی انسانی موجود و مورد نیاز آموزش و پرورش بر اساس شاخص‌های آموزشی و پرورشی، به‌کارگیری فناوری ارتباطات و اطلاعات در کلیه فرآیندها جهت تحقق عدالت آموزشی و تسهیل فرآیندهای موجود و ارائه برنامه‌های آموزشی و دروس دوره‌های تحصیلی به صورت الکترونیکی، ایجاد تعامل آموزشی سازنده با دیگر کشورها و مراکز بین‌المللی مانند یونسکو، آیسسکو و یونیوک (سند برنامه درسی ملی).

کیفیت برنامه درسی آموزش عالی در سایر کشورها

نظام‌های آموزش عالی در بیشتر کشورها در سالهای اخیر تحت تأثیر تکنولوژی، جهانی سازی و رقابت قرار گرفته اند. این تغییرات نه تنها اقدامات آموزش عالی را شکل می دهند بلکه اهداف آموزش عالی را شکل، جهت و تغییر می دهند.

آفریقای جنوبی: در آفریقای جنوبی دانشگاهها مستقل بوده و می توانند قوانین داخلی و ارتباطات خود را براساس تصمیمات شورای مدیریت دانشگاه اتخاذ نمایند (کریم پور و تاجیک، ۱۳۷۵). دموکراسی آفریقای جنوبی تحول در نظام آموزش عالی آفریقا را ضروری کرده است، چشم انداز فعلی تحول سیستم آموزش عالی در آفریقای جنوبی می طلبد که اساس مفاهیم و اصول برنامه درسی مجددا کشف و بررسی شوند و با یک دیدگاهی که آینده نظام آموزشی را تضمین کند به تفکر در حوزه برنامه درسی پرداخته شود. این توضیح واضح است که می گویند: آفریقای جنوبی تغییرات زیادی در زمینه آموزش و پرورش در دهه گذشته تجربه کرده است، جهان گسترده و مربیان آموزشی دریافته اند به منظور مواجه با تغییرات بوجود آمده و تفکر مستمر و اثربخش درباره آنها نیازمند طراحی کردن برنامه درسی به گونه ای است که

دانشجویان بتوانند راههای خلاقیت و نوآوری را درک کرده و به پرورش خلاقیت و نوآوری در آنها پرداخته شود. اصول اساسی برنامه درسی در پرتو نیازهای آموزشی در حال ظهور، بازنگری می شوند. مفاهیم اساسی که در برنامه درسی آموزش عالی در کشورهای آفریقای جنوبی توجه ویژه ای به آنها شده است؛ **برنامه درسی سازنده گرای، جهانی شدن و تضمین کیفیت** می باشد. معیارهایی که برای تدوین برنامه درسی، اجرا و ارزشیابی آن در نظر گرفته می شود به گونه ای است که، باعث ایجاد انگیزه، روح تفکر خلاق و نوآوری برای دانشجویان در بخش آموزش عالی شود (مک دونالد و ونهارست^۱، ۲۰۰۷). برنامه ملی آموزش عالی در آفریقای جنوبی چارچوب و مکانیزمهایی را برای بازسازی نظام آموزشی برای رسیدن به هدفها و چشم اندازهایش در آموزش عالی تدارک می بیند (گروه علوم تربیتی، ۱۹۹۷). هدف اولیه برنامه درسی آموزش عالی آفریقا عبارتند از: هدفها باید پاسخگوی نیازهای اجتماعی، علائق و تأمین منابعی که برای کارآیی و اثربخشی بیشتر مورد استفاده قرار بگیرند باشند. همچنین کیفیت بخشیدن به برنامه‌های دانشگاهی شامل: آموزش، پژوهش، بهبود نظام آموزشی (وزارت آموزش و پرورش، ۲۰۰۱). برنامه درسی آموزش عالی در آفریقای جنوبی ۱۶ بازده را به عنوان هدفهای سیستم گسترده نظام آموزشی اعلام کرده است. آن بازدهها بر افزایش مشارکت در آموزش عالی، افزایش تعداد فارغ التحصیلان کاردان و وسعت بخشیدن به مبانی اجتماعی دانشجویان، تغییر نرخ پذیرش و ثبت نام دانشجویان در رشته‌های مطالعاتی مورد با توجه به نیازهای ملی، افزایش مهارتهای شناختی فارغ التحصیلان تأکید دارد.

بخش دوم برنامه ملی مرتبط است با بازده فارغ التحصیلان برای اجتماع و رشد اقتصادی کشور. هدف استراتژی بخش دوم برنامه درسی ایجاد فارغ التحصیلان با مهارتها و شایستگی‌ها به منظور تأمین نیروی انسانی مورد نیاز کشور (وزارت آموزش و پرورش، ۲۰۰۱). بنابراین **اولویت‌ها** در نظام آموزشی و برنامه درسی آفریقای جنوبی عبارتند از: افزایش نرخ مشارکت در آموزش عالی به منظور تأمین تقاضا برای افراد با مهارت‌های بالا از طریق ایجاد تعادل بین فارغ التحصیلان رشته‌های مختلف و بازار نیروی کار و بهبود کارآیی نظام آموزش عالی. بازده‌ها از طریق چنین مکانیزم‌هایی هدایت می شوند. یکی از بزرگترین نگرانی‌ها در آموزش عالی آفریقای جنوبی مربوط به فرایندهای تحول و حفظ کیفیت استانداردها هم برای کارکنان دانشگاه و هم برای دانشجویان می باشد. اغلب مؤسسات آموزشی کشمکش زیادی بین رشد و تنوع از یک طرف و حفظ کیفیت از طرف دیگر را تجربه کرده اند (نوریس^۲، ۲۰۰۱). هدف آموزش عالی در

1 - Macdonald & van horest

2 - Noriss

مطالعه تطبیقی ارزیابی کیفیت برنامه درسی آموزش عالی

کشورهای آفریقای جنوبی این است که جوانان را به عنصری ارزشمند و فعال و آگاه تبدیل کند به گونه ای که اجازه ندهند به عنوان ابزاری در خدمت فعالیت‌های اقتصادی و یا مصرف کننده صرف فرهنگ‌های تولید شده جهانی باشند. برنامه درسی باید به گونه ای باشد که دانشجویان یاد بگیرند که در شرایط جهانی شدن چگونه بتوانند مسئول سرنوشت خود باشند

برنامه درسی و آموزش عالی در استرالیا

اهداف و سیاست‌های کلی نظام آموزش عالی در کشور استرالیا: آشنایی جوانان با مزایای ارزشمند استفاده از علم و مهارت آموزشی، همچنین آشنایی با فرصت‌های مواجهه با چالش‌های پیش روی جوانان.

اهداف آموزش عالی و برنامه درسی در استرالیا به طور کلی پیگیری این موارد می باشد:

الف- یادگیرندگانی موفق: برخوردار از ظرفیت بالای یادگیری، کاربرد خلاق فناوری، توانا در تفکر و ارزیابی در سطوح مختلف، مبتکر و حلال مسأله، توانا در کارگروهی و برخوردار از انگیزه برای کسب مهارت. ب- افراد خلاق و با اعتماد به نفس: برخوردار بودن از حس ارزش گذاری به خود، احساس خوشایند به زندگی و آینده خویش، توسعه ارزش‌های فردی، اعتماد به نفس، برقراری ارتباط خوب با دیگران و کشف فرصت‌های مناسب در زندگی. ج- شهروندان فعال و با اطلاع: برخوردار از رفتارهای اخلاقی، احترام به تنوع فرهنگی، زبان، مذهب، شناخت ارزش‌های بومی و فرهنگی، متعهد به ارزش‌های ملی، توانا در ارتباط و مکالمه بین فرهنگی و شهروند مسئولیت پذیر.

برنامه درسی ملی در استرالیا مبتنی بر قابلیت است. دانشجویان باید به گونه ای پرورش یابند که خود را درقبال عدالت اجتماعی، برابری در تحصیل و رفاه اقتصادی، مسؤول بدانند و به جای توجه به رشد اقتصادی، توسعه کیفیت زندگی‌هایشان را مورد توجه قرار دهند (موسسه آموزشی استرالیا، ۲۰۰۸).

ویژگی‌های برنامه درسی در استرالیا مبتنی است بر قابلیت‌های؛ کاردانش محور، نوآوری و طراحی، روابط اجتماعی بهره ور، مشارکت فعال، فهم بیان فرهنگی، استقلال و پایداری، خود فهمی، اخلاق مدار، ارزش مدار و چند سواد. دیدگاه گسترده و فراگیر از برنامه درسی، توجه ویژه به ارزش‌های محوری، شمولیت و فراگیری تمام دانشجویان و فراگیران، انعطاف پذیری و تناسب با نیازهای جامعه و فراگیران، جامعیت، تعادل، وسعت، رویکرد توسعه ای و مشارکتی (برنامه درسی استرالیا، ۲۰۱۴).

بنابراین اهداف برنامه درسی ملی کشور استرالیا، مجموعه ی نظامدار از آنچه که فراگیران باید بدانند، بفهمند، ارزش بگذارند و قادر به اجرای آن باشند، است. اطمینان از نیل تمام

دانشجویان به نتایج مورد انتظار، تهیه و تدوین پیامدهای یادگیری مورد انتظار برنامه درسی، تغییر رویکرد از تمرکز بر درونداد به تمرکز بر برونداد (قاسم پور، ۱۳۸۹). برنامه درسی توجه خاصی به اولویت‌های ملی، منطقه ای و اجتماعی دارد که فراگیران باید برای یادگیری آن‌ها تلاش کنند. یکی از اهداف برنامه درسی استرالیا کسب صلاحیت‌های تخصصی و تبدیل شدن به یادگیرندگانی مادام‌العمر می باشد. نیاز آمادگی و درک زندگی پایدار و توانایی و مهارت تفکر، ارزش گذاری و انجام رفتار برای ایجاد یک آینده پایدارتر ضروری است.

برنامه درسی کشور فنلاند

در نظام آموزشی فنلاند تمرکز سیاست آموزشی از ایجاد زیر ساخت به بهبود کیفیت تغییر یافته است. در این مرحله ارتقاء کارآیی نظام آموزشی، افزایش ظرفیت آن برای برآوردن تقاضا، افزایش تعداد گزینه‌های موجود برای نوآوران و تفویض قدرت تصمیم‌گیری در خصوص برنامه‌های درسی و اجرای آن به خود مؤسسات آموزشی مد نظر است. مؤسسات آموزشی تشویق می شوند با یکدیگر و با جامعه پیرامون خود همکاری کنند. هدف ایجاد ساختار آموزشی ساده، شفاف و سازگار با موازین بین‌المللی و ایجاد محیطی آموزشی است که پاسخگوی خواست‌های فردی فراگیران و نیازهای جامعه باشد. در ژوئن (۱۹۹۳) هیأت دولت تصمیمی برای توسعه نظام آموزشی فنلاند طی دهه ۱۹۹۰ اتخاذ کرد. مطابق با این تصمیم بر نقش آموزش و پژوهش علمی در راهبرد توسعه ملی تأکید فراوانی شده است. گسترش مساوات جنسیتی، به ویژه در حوزه آموزش، از جمله اصول اساسی سیاست آموزشی کشور فنلاند بوده که در قوانین آموزشی کشور نیز لحاظ شده است. هدف از اتخاذ چنین سیاستی، برخورداری دانش‌آموزان دختر و پسر از حقوق و وظایف یکسان و برابر در زندگی شخصی، دوران تحصیلی، محیط کار و جامعه است.

اهداف و سیاست‌های آموزشی دهه (۱۹۹۰) در کشور فنلاند: توسعه دوره‌های آموزش چند گانه، توسعه روند تعلیم و تربیت بزرگسالان، گسترش هماهنگی میان دولت، آموزش علوم و فرهنگ. برطرف سازی الگوهای تبعیض نژادی در حوزه آموزش. اهداف برنامه درسی آموزش عالی در کشور فنلاند، در طی سالهای اخیر تمرکز بر روی نخبه پروری (تربیت نخبگان)، تربیت نیروهای متخصص و حرفه ای، تأمین نیروی انسانی آموزش دیده، تخصیص سهمیه برای نیازهای آموزش بازارکار، آموزش علوم به عنوان عاملی برای تولید، پاسخ‌های انعطاف پذیر نسبت به تقاضا برای منابع مختلف، تمرکز بر بهره‌وری، آموزش دانشجویان برای موقعیت یابی در جامعه خصوصاً برای شهروندی با خدمات مفید برای جامعه بودن، بهره‌وری کامل از استعدادها بالقوه مورد نیاز برای دستیابی به فرصت‌های آموزشی برابر، آموزش به منظور تسریع توسعه جامعه به منظور برون رفت از موقعیت‌های نابرابر (یونسکو، ۲۰۰۴).

برنامه درسی ملی انگلستان

پارامترهای نظام آموزشی مرتباً در حال تغییر هستند بنابراین برجسته کردن ویژگی‌های کلیدی برای ارزیابی سیستم آموزشی در انگلستان ممکن است پیچیده و دشوار به نظر رسد. روش‌های قدیمی آموزش و امتحان گرفتن که بر اساس انتقال اطلاعات و به یادآوردن هستند دیگر مناسب نیستند دانش آموزان و دانشجویان باید چگونه یادگرفتن (یادگیری نحوه یادگیری) توانایی اقدام برای نوآوری و خلاقیت را یادگیرند، هدف‌هایی که در برنامه درسی جدید طراحی شده شامل: پژوهش مبتنی بر خلاقیت و نوآوری، حل مسئله، تفکر انتقادی و... این اهداف باید از طریق ارزیابی‌های معتبر آن مهارت‌ها و توانایی انجام دادن آن فعالیت‌ها در موقعیتهایی نظیر کلاس‌ها، کتابخانه‌ها و آزمایشگاه‌ها، پیگیری و دنبال شوند نه از طریق امتحانات که در شرایط و موقعیت‌های ساختگی صورت می‌پذیرد (تورانس^۱، ۲۰۰۳).

یکی از پیشرفته‌ترین تدوین‌ها در برنامه درسی در آموزش عالی را می‌توان در فعالیت‌های آکادمی آموزش عالی یافت نمود، پروژه برنامه درسی تخیلی (۲۰۰۷) این طرح توسط تعدادی از کارگزاران طراحی و تدوین شده، که معتقدند طراحی یک برنامه آموزشی یک فرآیند خلاق است که در آن دانش، مهارت، تخیل و اشتیاق برای یک موضوع، گردآوری می‌شود. " آن‌ها دروب سایت خود می‌گویند: ما به طور خاصی علاقه داریم در برنامه‌های درسی به دنبال درگیر کردن دانشجویان در یادگیری مبتنی بر فرایند فعال و برنامه‌های درسی تخیلی باشیم، که دانشجویان را قادر به گسترش و به کار بردن خلاقیت‌هایشان می‌کند. به نظر آنان "برنامه آموزشی" در برگیرنده:

- س آنچه که باید آموخته شود - محتوا
- س چرا باید آموخته شود - منطق و فلسفه زیر بنایی
- س چگونه باید آموخته شود - فرایند
- س چه هنگامی یاد گرفته شود - ساختار فرایند یادگیری
- س و اینکه یادگیری چگونه نمایانگر و پیشرفت چگونه ارزیابی خواهد شد (کارسه^۲، ۲۰۰۶).

برنامه درسی کشورهای اروپای شمالی (دانمارک، فنلاند، ایسلند، نروژ و سوئد)

کشورهای مذکور در ۱۵ سال اخیر، تضمین کیفیت، داشتن اعتبار جهانی، شناسایی و بررسی مطالعات خارجی، پویایی و داشتن استانداردهای معتبر را در برنامه درسی آموزش عالی

¹ -Torrans

² - Karseth

مورد توجه قرار داده اند. اهداف برنامه درسی آموزش عالی در این کشورها؛ تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج و ارتقای دانش، گسترش عمیق و فراهم نمودن زمینه مساعد برای توسعه کشور و انتقال ارزش‌ها و هنجارها و به طور کلی حفظ و ارتقای فرهنگ جامعه به نسل جوان جامعه است. دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی نه تنها جهت تربیت نیروی متخصص نیروی انسانی، بلکه به جهت گسترش مرزهای دانش و از دیدگاه رشد شخصی، ملی و بین‌المللی مورد توجه هستند.

علیرغم اینکه هر کدام از کشورها شباهت‌های بسیار زیادی در گسترش آموزش عالی و در تعیین اهداف برنامه درسی برای آموزش عالی دارند، هر یک درخواست‌ها و شیوه‌ها و استراتژی‌های متفاوتی برای رسیدن به هدف‌هایشان به کار می‌برند. پس تفاوت هم اگر باشد در استراتژی‌های اجرایی می‌باشد نه در اهداف کلی.

کشورهای اروپای شمالی (دانمارک، فنلاند، ایسلند، نروژ و سوئد، فنلاند) دارای مشترکات بسیار زیادی از نظر تاریخی، فرهنگی و زبانشناسی هستند. آن‌ها بازار کار مشترک و همکاری قوی در بسیاری از حیطه‌ها در سال‌های اخیر داشته‌اند. مدل‌های آموزش عالی و برنامه‌های درسی در این کشورها براساس حقوق فردی به منظور مناسب کردن زندگی و برابری فرصت‌ها به منظور رشد اجتماعی، اغلب از طریق آموزش و نظام آموزشی تحقق پیدا می‌کنند. آموزش عالی یک بخش بسیار بزرگ از آموزش‌های عمومی است که در آن سیاست‌های ملی و منطقه‌ای در نظر گرفته می‌شود و موضوع برابری فرصت‌های آموزشی نقش بسیار مهمی در آن ایفا می‌کند. با توجه به اینکه در دهه‌های اخیر مسئله بیماری و چگونگی رشد اقتصادی، تبدیل به یک مسئله بسیار مهمی در کشورهای اروپایی شده است، نظام آموزش عالی و برنامه ریزی درسی در این کشورها تأکید و توجه خود را بیشتر صرف مسئله بیکاری و رفع مشکلات بیکاری فارغ التحصیلان و رشد اقتصادی کرده‌اند. عقیده بسیاری در باب این مسئله وجود دارد که دانش و شناخت، یک ابزار بسیار مناسب برای رفع مشکلات ناشی از عقب ماندگی است. از طریق آموزش‌های لازم و مناسب برای هر رشته درسی می‌توان مشکلات بیکاری را کاهش داده و باعث رشد اقتصادی کشور شد، بنابراین نیاز به رشته‌های مطالعاتی و روش‌های خاصی برای تأمین آینده‌ی موفق اقتصادی احساس می‌شود (یونسکو، ۲۰۰۴).

جدول شماره (۱): خلاصه‌ای از اهداف و کیفیت برنامه‌های درسی

کشورهای مورد مطالعه

کشور	هدف‌های برنامه درسی آموزش عالی
آفریقای جنوبی	برنامه درسی سازنده‌گرایی، جهانی شدن و تضمین کیفیت، ایجاد انگیزه، روح تفکر خلاق و نوآوری در دانشجویان، پاسخگویی نیازهای اجتماعی، علائق، تأمین

<p>منابعی برای کارآیی و اثربخشی. کیفیت بخشیدن به برنامه‌های دانشگاهی شامل: آموزش، پژوهش، بهبود نظام آموزشی</p> <p>ایجاد فارغ التحصیلان با مهارت‌ها و شایستگی‌ها به منظور تأمین نیروی انسانی مورد نیاز کشور. افزایش نرخ مشارکت در آموزش عالی به منظور تأمین تقاضا برای افراد با مهارت‌های بالا و بهبود کارآیی نظام آموزش عالی. تبدیل کردن جوانان به عنصری ارزشمند و فعال برای زندگی در شرایط جهانی شدن.</p>	
<p>آشناکردن جوانان با مزایای ارزشمند استفاده از علم و مهارت آموزشی و آشنایی با فرصت‌های مواجهه با چالش‌های پیش روی جوانان.</p> <p>تربیت یادگیرندگانی موفق، افراد خلاق و با اعتماد به نفس و شهروندان فعال.</p> <p>مبتنی بودن بر مسئولیت پذیر کردن دانشجویان، انعطاف پذیری و تناسب با نیازهای جامعه و فراگیران، جامعیت، تعادل، وسعت و رویکرد توسعه ای و مشارکتی.</p> <p>توجه خاصی به اولویت‌های ملی، منطقه ای و اجتماعی، کسب صلاحیت‌های تخصصی و تبدیل شدن به یادگیرندگانی مادام العمر. آمادگی و درک نیاز برای زندگی پایدارتر. ایجاد توانایی مهارت تفکر، ارزش گذاری و ایجاد یک آینده پایدار و ضروری.</p>	<p>استرالیا</p>

ادامه جدول شماره (۱): خلاصه ای از اهداف و کیفیت برنامه‌های درسی

کشورهای مورد مطالعه

هدف‌های برنامه درسی آموزش عالی	کشور
<p>افزایش ظرفیت برآوردن تقاضا، افزایش تعداد گزینه‌های موجود برای نوآوران و تفویض قدرت تصمیم گیری در خصوص برنامه‌های درسی و اجرای آن به خود مؤسسات آموزشی، ایجاد ساختار آموزشی ساده، شفاف و سازگار با موازین بین المللی، ایجاد محیطی آموزشی پاسخگوی خواست‌های فردی فراگیران و نیازهای جامعه، گسترش مساوات جنسیتی، به ویژه در حوزه آموزش، توسعه دوره‌های آموزش چند گانه، توسعه روند تعلیم و تربیت بزرگسالان، گسترش هماهنگی میان دولت، آموزش علوم و فرهنگ.</p> <p>برطرف سازی الگوهای تبعیض نژادی در حوزه آموزش، تمرکز بر روی نخبه پروری (تربیت نخبگان)، تربیت نیروهای متخصص و حرفه ای، تأمین نیروی انسانی آموزش دیده، تخصیص سهمیه برای نیازهای آموزش بازار کار، آموزش علوم به عنوان عاملی برای تولید، پاسخ‌های انعطاف پذیر نسبت به تقاضا برای منابع مختلف، تمرکز بر بهره وری، آموزش دانشجویان برای موقعیت یابی در جامعه خصوصا برای شهروندی با خدمات مفید برای جامعه بودن، بهره وری</p>	<p>فنلاند</p>

<p>کامل از استعدادهای بالقوه مورد نیاز برای دستیابی به فرصت‌های آموزشی برابر، آموزش به منظور تسریع توسعه جامعه به منظور برون رفت از موقعیت‌های نابرابر.</p>	
<p>تضمین کیفیت، داشتن اعتبار جهانی، شناسایی و بررسی مطالعات خارجی، پویایی و داشتن استانداردهای معتبر در برنامه درسی آموزش عالی. تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج و ارتقای دانش، گسترش عمیق و فراهم نمودن زمینه مساعد برای توسعه کشور و انتقال ارزش‌ها و هنجارها و به طور کلی حفظ و ارتقای فرهنگ جامعه به نسل جوان جامعه</p>	<p>اروپای شمالی (دانمارک، نروژ، سوئد، ایسلند)</p>
<p>یاد گرفتن توانایی اقدام برای نوآوری، هدف پژوهش مبتنی بر خلاقیت و نوآوری، حل مسئله، تفکر انتقادی</p>	<p>انگلستان</p>
<p>تربیت نیروی متخصص و متعهد، ایجاد هماهنگی در فعالیت‌های آموزشی کشور، استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود، هدایت تحصیلی بر اساس علایق و ویژگی‌های دانشجویان، توسعه حرفه‌ای و سرمایه انسانی مورد نیاز کشور، بسترسازی و ایجاد انگیزه لازم برای ورود دانشجویان مستعد به رشته‌های علوم انسانی، برنامه‌ریزی برای برقراری توازن بین تعداد دانشجویان در رشته‌های مختلف تحصیلی متناسب با نیازهای جامعه به تدریج و در طول برنامه و برقراری توازن تا پایان برنامه، بسترسازی مناسب برای کسب حداقل یک شایستگی و مهارت با توجه به نیاز بازار کار تا پایان دوره تحصیلی، استقرار نظام تضمین کیفیت جهت پایش، ارزشیابی، اصلاح و افزایش بهره‌وری، سنجش و ارتقاء صلاحیت‌های حرفه‌ای نیروی انسانی موجود و مورد نیاز آموزش و پرورش بر اساس شاخص‌های آموزشی و پرورشی، به‌کارگیری فناوری ارتباطات و اطلاعات در کلبه فرآیندها جهت تحقق عدالت آموزشی و تسهیل فرآیندهای موجود و ارائه برنامه‌های آموزشی و دروس دوره‌های تحصیلی به صورت الکترونیکی، ایجاد تعامل آموزشی سازنده با دیگر کشورها و مراکز بین‌المللی مانند یونسکو، آیسسکو و یونیوک.</p>	<p>ایران</p>

نتیجه گیری

آموزش عالی و برنامه درسی در تمام کشورها، اهداف کلی و اساسی مشخص شده ی زیر را دنبال می کنند:

الف- انجام پژوهش‌های بنیادی، کاربردی و توسعه ای به منظور پیشرفت و گسترش علم و دانش، تربیت و تأمین نیروی انسانی ماهر، محقق و کارآمد مورد نیاز بخش‌های مختلف جامعه.

- تسهیل تحقق اهداف اجتماعی و فرهنگی و اعتلای سطح فرهنگی جامعه.

مطالعه تطبیقی ارزیابی کیفیت برنامه درسی آموزش عالی

امروزه برای دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی پنج وظیفه اصلی در سطح بین المللی طراحی و ترسیم شده است که نقش دانشگاهها را از تک نقشی و تک نهادی به چند نقشی و چند نهادی تبیین کرده‌اند. مهم ترین این وظایف عبارتند از آموزشی، پژوهشی، خدماتی، انتشاراتی و رشد حرفه ای، تربیت شهروندانی شایسته و نیز انسان‌هایی آگاه به مسائل اجتماعی و توانمندی‌های لازم در تحلیل موضوعات و مسائل اجتماعی و انسانی و کاربرد آن در زندگی شخصی و اجتماعی. تأکید بر مفاهیم اساسی و روش‌ها به جای انتقال انبوه واقعیت‌های علمی و پرورش معیارها و نگرش‌های مطلوب انسانی. ارتباط محتوای آموزشی با زندگی روزمره و محیط اجتماعی، نگرش سیستمی فرد به جامعه و مسائل آن، توجه به نیازهای فرد و جامعه، ترغیب فرد برای اصلاح و تغییر اجتماعی، رعایت کردن سه قلمرو مهم؛ ۱- شناختی: فعالیت‌های ذهنی فراگیران ۲- مهارتی: مهارت‌ها و توانایی‌های علمی ۳- ارزشی: جنبه عاطفی دارد و نگرش‌ها و طرز تلقی اجتماعی افراد را نشان می دهد.

جهانی یا بین المللی سازی، تضمین کیفیت نقش بسیار مهمی در دانش و انتقال اطلاعات در جامعه و مواجه شدن با چالش‌های احتمالی دارند، تدوین برنامه درسی آموزش عالی باید به گونه ای باشد که کلیه عناصر برنامه درسی شناسایی شده تا آموزش و یادگیری اثربخش صورت پذیرد و استراتژی‌های ارزشیابی به گونه ای باشد که با بازده‌های برنامه قصد شده سازگار باشند. در این پژوهش به بررسی و ارزیابی کیفیت برنامه درسی آموزش عالی به لحاظ عنصر هدف پرداخته شد. به همین منظور سعی بر آن بود که هدف‌های برنامه درسی آموزش عالی ایران با برخی کشورها نظیر آفریقای جنوبی، انگلستان، فنلاند، استرالیا و کشورهای اروپای شمالی به صورت کلی (دانمارک، سوئد، فنلاند، ایسلند، نروژ) به صورت تطبیقی مقایسه و تشابهات و تفاوت‌های آن‌ها مشخص و بررسی شود.

هدف‌های برنامه درسی آموزش عالی در ایران با برنامه درسی کشوری مورد مطالعه دارای تشابهات بسیاری می باشد از جمله: از نظر تربیت نیروی متخصص و ماهر برای جذب بازار کار، نخبه پروری، پرورش دانشجویان خلاق و نوآور و توانایی تحلیل مسائل، داشتن تفکر انتقادی، تضمین کیفیت و... می باشد به طور کلی همه برنامه‌های درسی آموزش عالی یک هدف کلی دارند و آن تبدیل کردن جوانان به عنصر ارزشمند در جامعه می‌باشد. اهداف برنامه درسی در همه کشورها تابع خواست و جهت گیری‌های نظام آموزشی هر کشور می باشد و کیفیت برنامه درسی در همه کشورها با توجه به حیطه‌های یادگیری، موضوعات، قابلیت‌های عمومی، اولویت‌های برنامه درسی مقطع تحصیلی به همراه تمرکز بر روی یادگیری‌های ضروری تدوین ردد.

منابع

- سرمد، ز.، وزیری، م. (۱۳۷۷). شاخص‌های کیفیت برنامه درسی در آموزش عالی. فصلنامه علمی پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهراء، ۲۴ و ۲۵، ۱۶۵-۱۵۱.
- شریف‌زاده، ف. (۱۳۹۰). ضرورت بازشناسی نظام آموزش عالی و نقش آن در توسعه علمی و اجتماعی کشور. پژوهشی درباره دوره کارشناسی رشته مدیریت دولتی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور. جامعه‌پژوهی فرهنگی. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱، ۱، ۷۹-۱۱۲.
- قاسم‌پور، ح. (۱۳۸۹). مطالعات نظری و تطبیقی در زمینه فرایند و رویکر تولید برنامه درسی ملی در نظامهای برنامه‌ریزی موفق متمرکز، نیمه متمرکز و غیرمتمرکز جهان. گزارش مطالعاتی به سفارش سازمان پژوهش و برنامه ریزی درسی.
- قدیمی، ا. (۱۳۹۲). رویکردی انتقادی به شکل‌گیری، رشد و مناسبات نهادی، ساختاری و کارکردی. مجله علوم اجتماعی، ۶۹، ۳۰-۱۹.
- کریم‌پور، ح.، تاجیک، م. (۱۳۷۵). تحصیلات عالی در کشورهای مختلف. وزارت فرهنگ و آموزش عالی.
- نصر، ا.، اعتمادزاده، ه.، نیلی، م. (۱۳۹۰). رویکردهای نظری و عملی در تدوین برنامه‌های درسی در آموزش عالی. تهران: انتشارات سمت.

Unesco(2004)New trends in higher education Reforming higher education in the Nordic countries studies of change in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. International Institute for Educational Planning. International Institute for Educational Planning <http://www.unesco.org/iiep>.

Aly, N., & Akpovi, J. (2001). Total quality management in California public higher education. *Quality assurance in education*, 9, 3, 27-31.

Bologna process: a new pedagogic in higher education after the regime. *Revista Española de Educación Comparada*. (2006). 12, 255-284.

Department of Education. (1997). *Education White Paper 3: A Programme for the Transformation of Higher Education* (Pretoria: Department of Education). Available online at: http://www.polity.org.za/html/govdocs/white_papers/highed.html?rebookmark=1, accessed 26 September 2005.

Doherty, G. (2008). On quality in education. *Quality Assurance in education*, 16, 3, 255-65.

Harvey, L., & Green, D. (1993). *Defining quality. Assesment and Education in higher education*, 18, 1, 9-34.

- Haug, G. (2003). Quality Assurance/Accreditation in the Emerging European Higher Education Area: a possible scenario for the future. *European Journal of Education*, 38, 3.
- James, D. (2014). Investigating the curriculum through assessment practice in higher education: the value of a learning cultures approach. *High Educ*, 67: 155° 169.
- Kanji, G. K., & Tambi, A. (1999). Total quality management in uk higher education instutations. *Total Quality management*, 10, 1, 129-53.
- Karseth, B. (2006). Curriculum restructuring CURRICULUM RESTRUCTURING IN HIGHER EDUCATIONAFTER THE BOLOGNA PROCESS: A NEW PEDAGOGIC REGIME? *Revista Española de Educación Comparada*, 12 (2006), 255-284
- MCdonald, R., Vander Horst, H. (2007). Curriculum alignment, globalization, and quality assurance in South African higher education. *Curriculum studies*, 39, 1, 1° 9.
- Micheal, S. O. (1998). Restructuring Us higher education: analyzing models for academic program review and discontinuation. *Association for the study of higher education*, 21, 4, 337-404.
- Ministry of Education. (2001). National Plan for Higher Education (Pretoria: Department of Education). Available online at: http://education.pwv.gov.za/DoE_Sites/Higher_Education/HE_Plan/national_plan_for_higher_educati.htm, accessed 26 September 2005.
- Morgan, H., & Houghton, AM. (2011). Inclusive curriculum design in higher education Considerations for effective practice across and within subject areas. *The higher education academy*.
- Norris, B. D. (2001). Transformation, diversity and organisational change within institutions of higher education. *South African Journal of Higher Education*, 21 (4), 219° 222.
- Parasauraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1991). Refinement reassessment of the Servqual scale. *Journal of Retailing*, 76, 4, 420-49.
- Pill, S. (2004). Quality learning in physical education, *Active & Healthy Magazine*, 11 (3), 1314.

Schwarz, S. I., & Heijden, DF. (2007). Accreditation and evaluation in the European higher education area, higher education dynamics, 5.

Singh, V., Grover, S., & Kumar, A. (2008). Evaluation of quality in educational institute: a quality function deployment approach. Educational research and review, 3, 4, 162-8.

Sustainability Curriculum in Higher Education A Call to Action. (2010). Association for the Advancement of Sustainability in Higher Education.

The Australian Curriculum. www.australiancurriculum.edu.au

Vroeijsstijn, T. (1992). External quality assessment, servant of to masters? The Netherlands university perspective. In craft, A. (Ed), Quality Assurance in higher education: proceedings of international conference, Hong kong 1991, The falmer press, London, 109-31.

